

Університетські рейтинги: методологія і практика

Сергій Курбатов,
завідувач відділу лідерства та
інституційного розвитку вищої освіти
ІВО НАПН України
E-mail: sergiy.kurbatov@gmail.com

Μέτρον ἄριστον

Κλεόβουλος

РЕЙТИНГ ЯК МІРА АКАДЕМІЧНОГО ПРОСТОРУ

?

Philip G. Altbach “Ranking Season is Here”(2011)

“ Якби рейтингів не існувало, хтось, рано чи пізно, вигадав би їх, адже поява рейтингів – це закономірний результат масового характеру вищої освіти, а також комерціалізації та конкуренції університетів в усьому світі ”

There is a growing obsession with university rankings around the world. What started as an academic exercise in the early 20th century in the US became a commercial ‘information’ service for students in the 1980s and the progenitor of a ‘reputation race’ with geo-political implications today.

Ellen Hazelkorn, 2011

“Rankings and the Reshaping of Higher Education: Battle for World-Class Excellence”, Palgrave

Many of institutional leaders set rankings as their benchmark in their vision or master plan for the university. Nevertheless, academics are quite skeptical of rankings because they believe that they mislead higher education institutions as well as have enormous methodological limitations.

*Jung Cheol Shin, Robert Toutkoushian,
Ulrich Teichler, 2011*

“University Rankings: Theoretical Basis, Methodology and Impact on Global Higher Education” Springer

Simon Marginson University Rankings and Social Science (2014)

“У часи, коли нації сприймають себе у контексті глобальної конкуренції, а глобальні порівняння стають важливим елементом в багатьох сферах, університетські рейтинги займають відповідну нішу. Вони роблять таємний і складний світ університетів простим, прозорим та зрозумілим ”

ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ РЕЙТИНГІВ

- Диференціація між елітарним та масовим університетом, яка з'являється на межі ХІХ та ХХ сторіччя;
- Створення системи класифікації університетів (класифікація Карнегі, 1973 р., подальші редакції 1976, 1987, 1994, 2000, 2005 рр.)
- Становлення систем оцінювання якості освіти

Університетські рейтинги: історія становлення (1)

- **1910 р.** – **James McKeen Cattell** оприлюднює власну версію кращих американських наукових центрів;
- **1983 р.** – **перший популярний рейтинг університетів** (рейтинг американських університетів в журналі “US News & World Report”)
- **2000 р.** – **перший рейтинг українських вищих навчальних закладів** (“Софія Київська”)
- **2003 р.** – **перший міжнародний рейтинг університетів** (Шанхайський рейтинг світових університетів (*Academic Ranking of World-Class Universities*)-*Kumaū*)

Університетські рейтинги: історія становлення (2) – міжнародні рейтинги

- **2003 р.** – Шанхайський рейтинг світових університетів (*Academic Ranking of World-Class Universities*)-Китай
- **2004 р.** – рейтинг Таймс (*THES-QS World University Rankings 2004-2009 р.*) – Велика Британія (з 2010 QS видає рейтинг самостійно)
- **2004 р.** – рейтинг Вебометрикс (*Ranking Web of World Universities*)-Іспанія
- **2007 р.** - Рейтинг продуктивності дослідницьких університетів щодо наукових статей (*Performance Ranking of Scientific Papers for Research Universities*) – Тайвань
- **2008 р.** - Лейденський рейтинг (*The Leiden Ranking*) - Нідерланди
- **2009 р.** - Рейтинг університетів та наукових установ за показниками наукової продуктивності (*SCImago Institutions Rankings*)
- **2010 р.** – Новий рейтинг Таймс THE (робиться сумісно з компанією Thomson Reuters)
- **2014 р.** – Рейтинг університетів U-Multirank

Міжнародна координація процесу розробки університетських рейтингів

- 2002 рік – UNESCO-CEPES European Centre for Higher Education та провідні експерти в галузі університетської освіти створюють International Ranking Expert Group (IREG);
- *2006 рік – розроблено Berlin Principles of Ranking of Higher Educational Institutions;*
- 2009 рік – на основі IREG створено IREG Observatory on Academic Ranking and Excellence;
- *2011 рік – IREG Observatory на добровільній основі починає проводити аудит національних, регіональних та міжнародних університетських рейтингів.*

Напрямки університетської діяльності, які оцінюють університетські рейтинги (Елен Хезелкорн, 2013)

Рейтинги оцінюють:

- дослідження в науках;
- публікації в провідних міжнародних журналах;
- характеристики студентів та співробітників (наукову продуктивність, критерії вступу, співвідношення викладачів та студентів);
- інтернаціоналізацію;
- репутацію серед колег, роботодавців, студентів

Рейтинги не оцінюють

- викладання та навчання, вплив дослідження на навчання;
- дослідження в галузі мистецтв, соціальних та гуманітарних науках;
- трансфер знань та технологій або вплив та здобутки від досліджень;
- включення в регіональні та громадянські проекти;
- студентський досвід

Деякі назви наукових статей, присвячених рейтингам, які з'явилися в 2016 році

***“Another Year, Another Methodology: Are Rankings Telling Us
Anything New?”***

Ellen Hazelcorn & Andrew Gibson, 2016

***“Fabricated world class: global university league tables, status
differentiation and myth of global competition”***

Matthew David, 2016

***“Is measuring the knowledge creation of universities possible?: A
review of university rankings”***

Gokcen Arkali Olkay & Melih Bulu, 2016

***“Citius, Altius, Fortius: Global University Ranking as the “Olympic
Games” of Higher Education?”***

Maria Yudkevich, Philip G. Altbach & Laura E. Rumbley, 2016

Maria Yudkevich, Philip G. Altbach & Laura
E. Rumbley, 2016

“Both the Olympics and the global university rankings pull together actors who share both an appreciation for the highest level of performance on a worldwide stage, and a drive to compete to win... The rankings, like the Olympics, are the preserve of a small number of highly competitive contenders”

Sergiy

Главная

20+

Lena Rusnak в Cape Town International Convention Centre (CTICC)

54 мин. · Город Кейптаун, South Africa · 🌐

#GoingGlobal2016

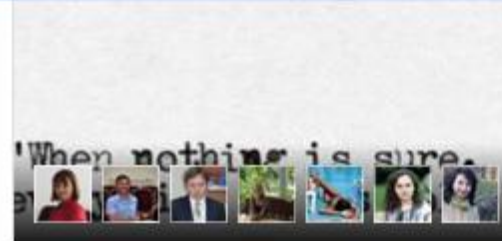
Гострі дебати розгорнулися між спікерами панельної дискусії щодо ролі міжнародних рейтингів ВНЗ - чи вони сприяють або заважають розбудові нації і суспільства.

Phill Baty, представник #TimesHigherEducation, наголошує, що повноцінна інтернаціоналізація вищої освіти навряд чи можлива без входження національних університетів до міжнародних рейтингів. Більше того, рейтинги допомагають університету порівнювати себе з іншими, і таким чином постійно вдосконалюватися, роблячи внесок у розвиток суспільства.

З іншого боку, Gerald Ouma, University of Pretoria, South Africa, говорить про те, що університети не є відокремленими одиницями, вони належать до певного середовища, оперують в рамках свого національного або регіонального контексту, які жоден рейтинг не здатен врахувати. На його думку, неможливо віднайти індикатори оцінки ВНЗ, які охопили б усі можливі аспекти діяльності університету у певному середовищі.

Ще один спікер, Ellen Hazelkorn, HE Policy Advisor, Ireland, підкреслює важливість рейтингів як механізму бенчмаркінгу, але в жодному разі не такого, який може зробити внесок у розбудову нації. "Рейтинги стосуються лише елітних університетів. Якщо вони (рейтинги) визначатимуть напрямок розвитку освітньої політики, це все одно, що пограбувати бідних, аби заплатити багатим".

Насправді, дуже дискусійне питання - той випадок, коли повністю розумієш та розділяєш аргументи обидвох сторін. Особисто підтримую систему рейтингів, адже вона справді уможливила порівняння університетів, а також інтернаціоналізацію, роблячи національні університети впізнаваними для міжнародної спільноти,

**INNOWACYJNY
UNIWERSYTET/
ІННОВАЦІЙНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

20 друзей · 143 учасника

Читаки

8 друзей · 112 учасників

[Посмотреть все](#)

Русский · Українська · English (US) · Magyar · Español · Português (Brasil)

[Конфиденциальность](#) · [Условия использования](#) · [Файлы «cookie»](#) · [Реклама](#) · [Выбор рекламы](#) · [Ещё](#)

Facebook © 2016

ГРУПП

Поиск

Основні індикатори першої хвилі міжнародних університетських рейтингів

ARWU (since 2003)

1. *Якість освіти (10%), випускники університету, які здобули Нобелівську премію ;*
2. *Рівень викладачів (40%) – лауреати Нобелівської премії (20%) та частота цитувань (20%);*
3. *Результативність наукових досліджень (40%);*
4. *Своєрідна «академічна щільність» університету (10%)*

THE-QS (2004-2009), QS (since 2010)

1. **Імідж в академічному середовищі (40%);**
2. **Оцінка якості освіти роботодавцями – 10%;**
3. **Індекс цитування наукових праць співробітників – 20%;**
4. **Частка іноземних студентів та викладачів – по 5%;**
5. **Співвідношення кількості студентів до кількості викладачів – 20%**

Основні індикатори другої хвилі міжнародних університетських рейтингів

THE (since 2010):

1. Оцінка науково-дослідницької діяльності університету (55 %);
2. Оцінка інституційних характеристик університету (25 %);
3. Економічна та інноваційна активність університету (10 %);
4. Рівень інтернаціоналізації університету (10 %)

U-Multirank (since 2014)

1. Загальні індикатори;
2. Викладання та навчання;
3. Дослідницька діяльність;
4. Інтернаціоналізація;
5. Вплив на громаду

Місце ARWU	Університет	Країна	Загаль- ний бал 2014	Загаль- ний бал 2013	Загаль- ний бал 2012
1	Гарвард	США	100	100	100
2	Стенфорд	США	72,1	72,6	72,8
3	Массачусетський технологічний інститут	США	70,5	71,3	71,6
4	Берклі	США	70,1	71,1	71,8
5	Кембридж	Велика Британія	69,2	69,6	69,8
6	Принстон	США	60,7	62,9	64,1
7	Каліфорнійський технологічний інститут	США	60,5	61,9	62,1
8	Колумбійський університет	США	59,6	59,8	60,1
9-10	Університет Чикаго	США	57,4	57,1	57,2
9-10	Оксфорд	Велика Британія	57,4	55,9	56,1

Місце ARWU	Країна	ТОП 20	ТОП 100	ТОП 200	ТОП 300	ТОП 400	ТОП 500
1	США	16	52	77	104	125	146
2	Велика Британія	3	8	20	29	33	38
3	Швейцарія	1	5	7	7	7	7
4	Німеччина	-	4	13	22	30	39
5	Франція	-	4	8	14	17	21
6	Нідерланди	-	4	8	10	12	13
7	Австралія	-	4	8	9	18	19
8	Канада	-	4	7	16	18	21
9	Японія	-	3	8	10	14	19
10	Швеція	-	3	5	8	10	11

AR WU 2015	<i>Університет</i>	<i>Країна</i>	<i>Загальни й бал 2014</i>
1	Harvard University	США	100
2	Stanford University	США	73,3
3	Massachusetts Institute of Technology	США	70,4
4	University of California, Berkeley	США	69,6
5	University of Cambridge	Сполучене Королівство	68,8
6	Princeton University	США	61,0
7	California Institute of Technology	США	59,6
8	Columbia University	США	58,8
9	University of Chicago	США	57,1
10	University of Oxford	Сполучене Королівство	56,6

Місце QS	Університет	Країна	Загаль- ний бал 2014	Загаль- ний бал 2013	Загальний бал 2012
1	Массачусетський технологічний інститут	США	100	100	100
2-3	Кембрідж	Велика Британія	99,4	99	99,8
2-3	Лондонський імперіал-коледж	Велика Британія	99,4	98,8	98,3
4	Гарвард	США	99,3	99,2	99,2
5-6	Оксфорд	Велика Британія	99,2	98,7	98,6
5-6	Лондонський університетський коледж	Велика Британія	99,2	98,9	98,7
7	Стенфорд	США	98,3	96,8	91,7
8	Каліфорнійський технологічний інститут	США	97,1	96,1	95
9	Прінстон	США	96,6	96,1	95,4
10	Йель	США	96,5	96,5	97,5

<i>QS</i>	<i>Університет</i>	<i>Країна</i>	<i>бал 2015</i>
1	Massachusetts Institute of Technology	США	100
2	Harvard University	США	98,7
3-4	University of Cambridge	Сполучене Королівство	98,6
3-4	Stanford University	США	98,6
5	California Institute of Technology	США	97,9
6	University of Oxford	Сполучене Королівство	97,7
7	University College London	Сполучене Королівство	97,2
8	Imperial College London	Сполучене Королівство	96,1
9	ETH Zurich Swiss Federal Institute of Technology	Швейцарія	95,5
10	University of Chicago	США	94,6

Місце THE	Університет	Країна	Бал 2014- 2015	Бал 2013- 2014	Бал 2012- 2013
1	Каліфорнійський технологічний інститут	США	94,3	94,9	95,5
2	Гарвард	США	93,3	93,9	93,6
3	Оксфорд	Велика Британія	93,2	93,9	93,7
4	Стенфорд	США	92,9	93,8	93,7
5	Кембрідж	Велика Британія	92,0	92,3	92,6
6	Массачусетський технологічний інститут	США	91,9	93,0	93,1
7	Прінстон	США	90,9	92,7	92,7
8	Берклі	США	89,5	89,8	90,5
9-10	Лондонський імперіал-коледж	Велика Британія	87,5	87,5	90,6
9-10	Йель	США	87,5	87,4	89,2

<i>THE</i>	<i>Університет</i>	<i>Країна</i>	
1	California Institute of Technology	США	
2	University of Oxford	Сполучене Королівство	
3	Stanford University	США	
4	University of Cambridge	Сполучене Королівство	
5	Massachusetts Institute of Technology	США	
6	Harvard University	США	
7	Princeton University	США	
8	Imperial College London	Сполучене Королівство	
9	ETH Zurich Swiss Federal Institute of Technology	Швейцарія	
10	University of Chicago	США	

ВИСНОВКИ

- Рейтинги сприяють формуванню цінностей дослідницької культури та інтернаціоналізації в університетському середовищі.
- Чітка ідентифікація вимірюваних параметрів університетської діяльності сприяє прогресивному реформуванню університету як соціальної інституції.
- Орієнтація на рейтинги та їх показники дозволяє значно покращити імідж університету в національному, регіональному та глобальному освітньому просторі.